

Jubilujúce osobnosti v profíloch

Mariana Kološtová

Výročia a jubileá vzácných osobností sú vždy príležitosťou k pozastaveniu, k zhodnoteniu celoživotných snáh a aktivít, ktoré pretiekli riekou ich profesijného života. Mnohoraké interakcie, osobné kontakty a mnohé iné podnety mi dali za pravdu, že sa profilovali ako pedagogické, resp. umelecko-pedagogické osobnosti s dynamickou štruktúrou, ktoré aj vďaka spolupráci s inštitúciou mali vytvorené priaznivé predpoklady pre ďalší rozvoj a profiláciu svojej osobnosti. Konštruktívne prostredie si vytvorili svojím príchodom na spočiatku spoločnú Katedru výchov Pedagogického inštitútu v Banskej Bystrici (1959), od roku 1960 na samostatnú katedru hudobnej výchovy (od roku 1964 Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici) v rozličných chronologicky diferencovaných obdobiach: Sylva Janíčková (*1940, absolventka Vysokej školy pedagogickej v Bratislave) v šesťdesiatych rokoch minulého storočia; Milan Pazúrik (*1950, absolvent Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici) koncom sedemdesiatych rokov minulého storočia, Marián Janek (*1950, absolvent hudobnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave), Belo Felix (*1940, absolvent Vyššej školy pedagogickej) a Vojtech Didi (*1940, absolvent Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici a Janáčkovej akadémie múzických umení v Brne) v druhej polovici osemdesiatych rokov minulého storočia. Cieľom mojich reflexií na jubilujúce osobnosti slovenskej hudobnej pedagogiky nebude faktografická úplnosť, zameriavala som sa skôr na najmarkantnejšie a najviditeľnejšie aktivity protagonistov.

Sylva Janíčková, PaedDr. (*1940) – sa vo svojom pedagogickom pôsobení na vysokej škole v príprave učiteľov hudobnej výchovy dlhodobo a intenzívne zaoberala problematikou intonácie a sluchovej analýzy, skúsenosťami maďarských hudobných pedagógov, a to predovšetkým intonačnou metódou Zoltána Kodályho *s využitím relatívnej solmizácie a fonogestiky*¹ a jej adaptáciou na slovenské pomery. V spolupráci s hudobným skladateľom a pedagógom Vladimírom Gajdošom (1936-2016) v skriptách *Intonačno-rytmická a sluchová výchova*² naozaj priekopnícky adaptovali túto metódu pre jej využitie na Slovensku. Z Kodályovej koncepcie prebrali: krátke motívy, v ktorých sa nový stupeň precvičuje v tónovom vzťahu so stupňami predchádzajúcimi; Intonuje sa od rôznych tónov a v rôznych oktávach, v ľubovoľných rytmických obmenách; Intonačno-rytmické cvičenia sú napísané skratkami solmizačných slabík pod príslušné rytmické hodnoty; Intonujú sa v rôznych polohách, ale bez určenia tóniny; Fonogestiku (pozri pozn. 1) a spôsob používania solmizačných slabík (do-re-mi-fa-so-la-ti-do)³. Výhody, mnohostranné možnosti tejto metódy a jej úspešnosť verifikovali viacnásobnými výskumami na PF a ZŠ s rozšíreným vyučovaním

¹ Pod fonogestikou rozumieme presne vymedzené pohyby a polohu ruky, ktorými vyjadrujeme jednotlivé solmizačné stupne. Za dôležité považujeme oddiferencovať polohu ruky v priestore. Relatívnosť nám umožňuje rovnocenne prechádzať všetkými tóninami (1. stupeň → do). Systém ručných znakov vytvoril v polovici 19. storočia anglický hudobný pedagóg John Curwen (1816-1880).

² JANÍČKOVÁ, S., GAJDOŠ, V. *Intonačno-rytmická a sluchová výchova*. Banská Bystrica : Pedagogická fakulta 1977. Skriptá svojou systematickosťou, komplexnosťou spracovania, intonačno-rytmickými cvičeniami, ktoré vhodne dopĺňajú ľudové a umelé piesne pre jednotlivé stupne a úryvky z hudobných skladieb sa dodnes využívajú na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici nielen v príprave učiteľov hudobného umenia a školských hudobných súborov, ale s dobrými výsledkami aj v predprimárnom a primárnom vzdelávaní.

³ JANÍČKOVÁ, S., GAJDOŠ, V. *Intonačno-rytmická a sluchová výchova*. Banská Bystrica : Pedagogická fakulta 1977, s. 18.

hudobnej výchovy⁴ na Kuzmányho ul. v Banskej Bystrici v 80. a 90. rokoch minulého storočia. Po viac ako dvadsaťročnom overovaní v praxi našla metóda relatívnej solmizácie s uplatnením fonogestiky adekvátne ukotvenie v aktuálnych učebniciach hudobnej výchovy pre základné školy⁵ autorskej dvojice Langsteinová-Felix. Jej opodstatnenosť vidíme v nasledovných skutočnostiach: v príprave učiteľov ju považujeme za najvhodnejšiu pri rozvíjaní kľúčových hudobných schopností žiakov (študentov); jej prostredníctvom sa žiak (študent) naučí chápať a cítiť metrum, naučí sa myslieť v tónových a tonálnych vzťahoch, naučí sa vnímať harmonické funkcie, osvojí si jednoduché hudobné formy; jej prostredníctvom si žiak (študent) osvojí základy hudobnej teórie a dokáže ich aplikovať na jednoduchú detskú pieseň; žiak (študent) sa stáva hudobne gramotným, naučí sa „čítať a písať“; pretvára inštinktívne hudobné schopnosti v uvedomelé; *metóda umožňuje tvorivý prístup k žiakom (študentom) a vyhovuje hravým formám precvičovania*. Pre vzájomnú integráciu intonačných a tvorivých prejavov sa v súčasnej hudobnej pedagogike domestifikoval termín tvorivá intonácia. Je založená na uvedomelej manipulácii s predstavami tonálnych výškových vzťahov. Žiak (študent), ktorý si v danom priestore osvojí intonačné zručnosti je schopný pri improvizácii vedome využívať tóny tohto priestoru a ich melodické väzby, vytvárať ich varianty, zapisovať ich (notami, solmizačnými slabikami, číslami stupňov), zo zápisu spätne intonovať a tým kontrolovať správnosť zápisu (Váňová, 2013, s. 286). Podstatou procesu tvorivej intonácie je integrácia tvorivých a intonačných aktivít tak, aby umožnila žiakovi (študentovi) preniknúť do podstaty hudby a tým zažiť pocit v tvorby jej skutočného „tvorca“.

Milan Pazúrik, prof., PaedDr., CSc. (*1950) – vysokoškolský profesor v odbore hudobnej teórie a pedagogika. Meno a pracovnú činnosť Milana Pazúrika by sme mohli označiť viacerými epitetón konstans i ozdobiť viacerými epitetón ornans: dlhoročný vysokoškolský pedagóg, výrazný reprezentant a propagátor zborového umenia doma i v zahraničí; garant doktorandského štúdia didaktika hudobného umenia, garant študijného programu školské hudobné súbory; umelecký riaditeľ a odborný garant medzinárodne etablovaných podujatí Akademická Banská Bystrica, Cantus Choralis Slovaca a letných dirigentských kurzov.

Na svojom, vyše štyridsaťštyriročnom pôsobisku, Katedre hudobnej kultúry Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici sa špecializuje predovšetkým na oblasť zborového spevu a dirigovania zboru, hudobnej dramaturgie a vedenia vokálnych skupín (cvičný Zborhus). Odborný poradca pre FIMU (Festival International de Musique Universitaire

⁴ V rokoch 1987-1995 bola garantkou experimentálneho rozšíreného vyučovania hudobnej výchovy na ZŠ Kuzmányho prof. PhDr. Eva Langsteinová, CSc. Zavádzaním moderným metód a postupov (zážitkové učenie, polyestetická výchova, multikultúrna výchova, tvorivá hudobná dramatika), vymedzovaním cieľov, úloh a manažérskych princípov hudobnej komunikácie, ako aj v experimentoch verifikovaných metód a foriem hudobno-výchovnej práce a ich zavádzaním do školskej praxe spolu s Belom Felixom získali dominantné postavenie v hudobnopedagogickom dianí na Slovensku (Červená, 2008).

⁵ Učebnice a metodické príručky hudobnej výchovy pre ZŠ autorov Evy Langsteinovej a Bela Felixa vychádzali v poradí: Hudobná výchova pre 8. ročník ZŠ (1997), Metodická príručka k hudobnej výchove pre 8. ročník ZŠ (1998), Hudobná výchova pre 9. ročník ZŠ (1998), Metodická príručka k hudobnej výchove pre 9. ročník (1999), Učebnica pre 2. ročník ZŠ (1999), Metodická príručka k hudobnej výchove pre 2. ročník ZŠ (2000), Hudobná výchova pre 3. ročník ZŠ (2001), Metodická príručka k hudobnej výchove pre 3. ročník ZŠ (2002), Hudobná výchova pre 4. ročník ZŠ (2002), Metodická príručka k hudobnej výchove pre 4. ročník ZŠ (2003), Hudobná výchova pre 5. ročník ZŠ (2003), Hudobná výchova pre 6. ročník ZŠ (2004), Hudobná výchova pre 7. ročník ZŠ (2006). Učebnice hudobnej výchovy podľa nového ŠVP: Hudobná výchova pre 5. ročník ZŠ (2009), Hudobná výchova pre 3. ročník ZŠ (2010), Hudobná výchova pre 6. ročník ZŠ (2011), Hudobná výchova pre 7. ročník ZŠ (2011), Hudobná výchova pre 4. ročník ZŠ (2013).

– Medzinárodný festival univerzitnej hudby) pre strednú Európu a krajiny V4. Skvelý organizátor, predseda výboru Speváckeho zboru slovenských učiteľov pri Dome SZSU v Trenčianskych Tepliciach, manažér a aktívny zborový spevák (od roku 1978 člen SZSU a speváckeho zboru Hron). Umelecký vedúci a dirigent Univerzitného miešaného speváckeho zboru Mladosť. Na začiatku štúdií výrazným impulzom v rozhodovaní o jeho smerovaní boli časté rozhovory a stretnutia s dr. Jozefom Tvrdoňom v Kremnici, vtedajšou výraznou osobnosťou hudobného života na Slovensku. Štúdium na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici podporilo jeho zámer venovať sa hudbe a stať sa učiteľom. Bola to predovšetkým práca v speváckom zbore, ktorá naplňala jeho postupne rastúce ambície, ctižiadosť venovať sa tejto výsostne kolektívnej práci. Po prevzatí ženského speváckeho zboru Mladosť (1979) sa natrvalo a definitívne rozhodlo o jeho odbornej profilácii. Vážnosť zbormajstrovského postu, ochota prevziať umelecké vedenie domáceho vokálneho telesa patria v jeho profesionálnom živote ku chvíľam najvzácnejším! Jubilant ich naplňal mierou vrchovatou, so svedomitým podielom aktívnej spolupráce s doc. PhDr. Tiborom Sedlickým, CSc. Ich neustále pracovné i priateľské kontakty vinúce sa rokmi spolupráce ich naplňali vzácnym fluidom porozumenia, ktoré vyúsťovalo do výrazných momentov v oblasti zborového diania teoretickou reflexiou zborového spevu⁶ i v celoslovenskom kontexte. Ďalšími paralelnými aktivitami bolo organizovanie letných dirigentských kurzov (v spolupráci s Maticou slovenskou, Národným osvetovým centrom a Univerzitou Mateja Bela), cyklických diaľkových školení dirigentov-zbormajstrov, dodnes je členom odborných porôt na domácich a medzinárodných súťažiach. Vo svojej práci nepoľavil, od roku 1983 s komorným, v súčasnosti Speváckym zborom mesta Brezna, od roku 1985 spoluprácou s komorným ženským vokálnym telesom, v roku 1990 pretransformovaným na miešaný spevácky zbor Collegium Cantus. Je zakladateľom festivalov: Horehronských slávností zborového spevu v Brezne, Festivalu speváckych zborov Matice slovenskej v Banskej Bystrici, adventných stretnutí akademických speváckych zborov, pokračovateľom tradície Festivalu Viliama Figušu Bystrého v Banskej Bystrici. Viac ako 15 rokov participuje na umelecko-pedagogickom vzdelávaní krajanom na Dolnej zemi, obzvlášť vo Vojvodine. Spolupracuje s umeleckým zázemím vojvodinských spolkov zameraných na hudobnú kultúru, zborovú prácu a tvorbu, metodický rozvoj činnosti spolkov, podporovaním kvalifikačného rastu budúcich pedagógov, vedúcich a tvorcov súborov na všetkých úrovniach riadenia. V súčasnosti naďalej pôsobí na Katedre hudobnej kultúry Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici ako externý pedagóg.

Marián Janek, doc., PaedDr., PhD. (*1950) – docent v odbore hudební teórie a pedagogika. V roku 1994 obhájil dizertačnú prácu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore teória vyučovania hudobnej výchovy. Na filozofickej fakulte ho formovali také významné osobnosti nášho hudobného života ako boli: prof. Eugen Suchoň, prof. Jozef Kresánek, Daniela Kardošová, dr. Richard Rybáříč, dr. Jozef Tvrdoň. Za docenta habilitoval v roku 2004 na Pedagogickej fakulte Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Po príchode na Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici sa ako korepetítor speváckeho zboru Mladosť podieľal na mnohých jeho významných úspechoch. Niekoľko rokov bol externým spevákom zboru Štátnej opery v Banskej

Bystrici a v speváckom zbore Adoremus. Na katedre hudobnej výchovy pôsobil 32 rokov. Vo vedení katedry vystriedal viaceré pozície: tajomník a zástupca vedúceho katedry, dlhoročný

⁶ SEDLICKÝ, T., PAZÚRIK, M. K dejinám zborového spevu na Slovensku 6. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela 2003. Formou biografického slovníka sprehl'adňujú festivaly, súťaže, prehliadky a slávnosti zborového spevu na Slovensku.

katedrový koordinátor, v rokoch 2015-2018 vedúci katedry hudobnej kultúry. Vyučoval hudobnú teóriu, hudbu 20. storočia, populárnu hudbu, hru na klavíri a obligátnu flautu. Jeho publicistická aktivita reflektovala tie oblasti činnosti, ktoré boli jeho srdcu i profesionálnemu záujmu najbližšie, a to populárnu hudbu a dejiny slovenskej hudby v aplikácii na hudobnú pedagogiku. Je autorom koncepcie predmetu populárna hudba, spolupodielal sa na jeho zavedení do vysokoškolskej prípravy učiteľov hudobnej výchovy a spoluautorom koncepcie predmetu hra a programovanie na syntetizátore, obdobne zavedeného do vysokoškolskej prípravy učiteľov hudobného umenia a školských hudobných súborov na PF UMB v Banskej Bystrici. Bol spolugarantom doktorandského štúdia v odbore didaktika hudobného umenia. Viedol a oponoval dizertačné, rigorózne, diplomové a bakalárske práce, spolupracoval s Metodicko-pedagogickým centrom v Banskej Bystrici na zvyšovaní kvalifikačného rastu učiteľov hudobnej výchovy. Za prínosnú môžeme označiť dlhoročnú prácu vedúceho tlačového oddelenia a propagácie pri organizovaní medzinárodne etablovaného podujatia Akademická Banská Bystrica. Doteraz je stálym členom celoštátneho kola súťaže ZUŠ v hudobnej teórii „Hnúšťanský akord“ a členom odbornej poroty medzinárodnej súťaže v speve populárnych piesní žiakov základných škôl „Dilongstar“, ktorá sa každoročne koná v Trstenej. Pedagogicky naďalej aktívne pôsobí na Teologickom inštitúte v Špišskej Kapitule, kde vzdeláva študentov v študijnom programe Učiteľstvo hudby a cirkevná hudba.

Belo Felix, prof., Mgr., PhD. (*1940) – vysokoškolský profesor v odbore teória vyučovania hudobnej výchovy. Za docenta habilitoval na PF UMB v roku 1998 v odbore Teória vyučovania predmetov všeobecno-vzdelávacej a odbornej povahy, špecializácia teória vyučovania predmetov na 1. stupni ZŠ prácou na tému *Rozvíjanie elementárnej detskej hudobnej kreativity prostriedkami tvorivej dramatiky v školskej a mimoškolskej hudobnej výchove*. V roku 2003 obhájil (bez predchádzajúceho doktorandského štúdia) dizertačnú prácu s názvom *Hudobno-dramatické činnosti na ZŠ* a v tom istom roku pred Vedeckou radou PF UMB inauguroval prednáškou *Hudobno-dramatické projekty ako prostriedok polyestetickéj výchovy na ZŠ*.

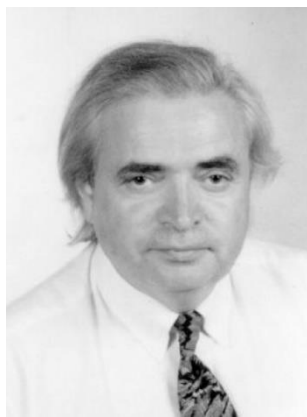
Belo Felix prišiel na katedru ako „hotový“ človek v plnom vnímavom období a s vyššími osobnými ambíciami. Vo významnej miere už v tomto období teoreticky i prakticky reflektoval terén tvorivej dramatiky a tvorivého detského divadla. Tvorivá hudobná dramatika, detské hudobné divadlo, hudobno-dramatické a polyestetické projekty, detská tanečná pieseň sú všeobecne pomenované oblasti, do ktorých ukryl svoju obrovskú tvorivosť, nápady, fantáziu, hudobnú invenciu, či jedinečnú interpretáciu. Tak ako sú široké a obsahovo rôznorodé jeho aktivity, je široký aj priestor a terén, kde ich prezentoval. Ten najväčší je rozhodne v jeho metodickej činnosti v inštitúciách ďalšieho vzdelávania učiteľov, najmä v spolupráci s metodicko-pedagogickými centrami a jeho regionálnymi pracoviskami. Felixove semináre k hudobno-dramatickým činnostiam práve pre svoj praktický efektívny výsledok a skvelý metodický prínos sa tešia najväčšiemu záujmu učiteľov. Rozvíjať tvorivosť formou týchto činností bolo a je hlavným krédom Bela Felixa aj pri výchove študentov, z ktorých si želal vychovať v špecifických predmetoch hudobnej edukácie multiplikátorov tvorivej, kreatívnej a najmä zážitkovej hudobnej produkcie.

Množstvo aktuálnych podnetov k premýšľaniu o nových koncepciách v oblasti intencionálnej edukácie hudby získal ako spolupracovník profesorky Evy Langsteinovej pri tvorbe učebníc hudobnej výchovy pre základné školy. Jeho zásluhou a pod jeho gesciou práve hudobno-dramatické činnosti viacdimeznionálne rozšírili činnostnú škálu podnetov vyučovania tohto predmetu na školách. Teoretická reflexia k uvedenej problematike sa prejavila (buď samostatne alebo v spolupráci) viacerými knižnými titulmi *Druhá múza detského divadla*

(1989), *Maľovaná hudba – znejúci obraz* (1992), *Tvorba ako hra* (1996), *Hudobno-dramatické činnosti na 1. stupni ZŠ* (2003), množstvom vedeckých štúdií, odborných článkov a statí publikovaných v rôznych odborných periodikách a zborníkoch doma i v zahraničí, ako aj aktívnymi výstupmi na domácich a medzinárodných konferenciách.

Umelecko-kompozičná činnosť Bela Felixa nie je jeho profesionálnou doménou, početne nie je rozsiahla. Rozvíjal ju sporadicky, mnohokrát cielene pre potreby vokálnych telies, prípadne dedikoval vyspelým detským speváckym zborom. Skladateľsky sa prejavil ako znalec citlivej detskej duše, so zmyslom pre jasné ukotvenie svojej hudobnej výpovede a sklonom k drobnejším formám. Zakomponovanie detskej tanečnej piesne do jadra učebníc hudobnej výchovy pre ZŠ chápeme ako originálny, nápaditý a kreatívny počin realizovaný v intenciách ŠVP pre hudobnú výchovu a plne v súlade s rozvojom tvorivej osobnosti žiaka. Jeho piesne funkčne prepájajú tento inovatívny produkt školskej praxe s prejavmi iných umení, optimálne rozvíjajú hudobnosť i osobnosť žiaka a sú zdrojom pozitívnych životných podnetov⁷.

Za významnú mnohostrannú činnosť pre rozvoj detskej tvorivej dramatiky a ochotníckeho divadla na Slovensku bol v roku 2000 ocenený Medailou Daniela Gabriela Licharda, je držiteľom dvoch cien UMB v Banskej Bystrici: prvú získal v roku 2000 (s profesorkou Evou Langsteinovou) za kolekciu učebníc hudobnej výchovy pre ZŠ, druhú v roku 2001 za významnú vedecko-pedagogickú a umeleckú činnosť. V roku 2007 mu bola udelená Strieborná medaila UMB za rozvoj, budovanie a garantovanie nosných študijných odborov a programov a v roku 2010 – pri príležitosti životného jubilea 70. narodenín – Zlatá medaila UMB za významný rozvoj odboru Didaktika hudobnej výchovy a za celoživotnú organizátorskú, publikačnú a popularizačnú činnosť v oblasti hudobnej edukácie. V roku 2014 mu rektorka Univerzity Mateja Bela na návrh Vedeckej rady UMB udelila čestný titul profesor emeritus Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. V roku 2015 mu bola Spoločnosť pro hudební výchovu České republiky udelená Cena Jaroslava Herdena za dlhodobú úspešnú pedagogickú a umeleckú činnosť v oblasti regionálneho školstva, za propagovanie a prínos predmetu hudobná výchova po stránke odbornej a spoločenskej.

Vojtech Didi, prof., PaedDr., Mgr. art. et Mgr. (*1940) – vysokoškolský profesor v odbore hudobné umenie, špecializácia kompozícia. Ako absolvent Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici spočiatku priorizoval a prirodzene integroval svoju pedagogickú skúsenosť učiteľa, neskôr zástupcu a riaditeľa základnej školy s vynikajúcou prácou zbormajstra v detských speváckych zboroch v Turzovke a Klokočove, (najmä ten druhý sa v osemdesiatych rokoch minulého storočia) jeho zásluhou vypracoval medzi popredné detské vokálne telesá. Popritom intenzívne študoval dirigovanie a kompozíciu na Konzervatóriu v Brne, a tak si vytvoril priaznivé predpoklady pre jej štúdium na Janáčkovej akadémii múzických umení u profesora Zdeňka Zouhara, ktoré úspešne zavŕšil v roku

1985 kantátou „Zeme dar“ pre detský zbor, barytón a symfonický orchester. Za výnimočné považujem jeho pôsobenie v Miešanom a detskom speváckom zbere Kysuca v Čadci (1981-2002). V roku 1987 síce prijal miesto riaditeľa Opery Divadla Jozefa Gregora Tajovského v Banskej Bystrici, pričom však permanentne dochádzal za svojimi „veľkými

⁷ Pozitívnu reakciu na začlenenie detských tanečných piesní, hudobno-dramatických celkov, populárnej hudby do učebníc hudobnej výchovy a ich zavedenie do edukačnej praxe zreteľne artikulovali na 2. medzinárodnej hudobnopedagogickej konferencii – Dni hudobnej výchovy v Banskej Bystrici (2007) výrazné osobnosti slovenskej a českej hudobnej pedagogiky: Ladislav Burlas, Luděk Zenkl, Jaroslav Herden a Jozef Říha. „*Tudy vede velmi dobrá cesta dalšího rozvoje pojetí školské hudební výchovy, pokud učitel bude schopen a připraven po ní postupovat*“. ZENKL, L. 2007, s. 25).

i malými“ spevákmi do Čadce. Na základe odporúčania PaedDr. Mariany Kološtovej, internej členky katedry hudobnej výchovy, vtedajšiemu vedúcemu katedry doc. PhDr. Alexandrovi Melicherovi, CSc., bol oslovený k spolupráci, s ponukou viesť novovzniknutý miešaný spevácky zbor Pedagóg⁸, neskôr Cantica paedagogica, a tak začala Didiho externá spolupráca s Katedrou hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici. Od roku 1990 pôsobil ako riaditeľ Základnej umeleckej školy v Brusne. Po založení Akadémie umení v Banskej Bystrici (1996) sa stal jej prvým dekanom, neskôr rektorom (2000-2008). Za docenta habilitoval v roku 1997 prácou na tému *Hudobná reč v tvorbe slovenských skladateľov 20. storočia*. V roku 2011 inauguroval za profesora. V súčasnosti zastáva funkciu dekana Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Dominantnou umeleckou aktivitou Vojtecha Didiho je jeho kompozičná činnosť, ktorú rozvíjal spočiatku nenápadne a orientoval prevažne na komorné žánre⁹. Po štúdiách kompozície na JAMU mimoriadne zdokonalil svoj autorský rukopis a zintenzívil svoju kompozičnú činnosť skladbami zborovými, sólovými pre klavír, akordeón, iné nástroje a tiež tvorbou symfonickou. V súčasnosti – ako profesor kompozície na Katedre kompozície a dirigovania Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici naďalej vyučuje a profesionálne tvorí. Didiho tvorba zahŕňa viac ako 70 opusov. Reflektuje v nich zrelú kompozičnú techniku, rozširuje tonalitu, pritom však neopúšťa melodickú líniu, ktorá je pre neho primárnym výrazovým prostriedkom. Používa chromaticizmy, modálne postupy, bitonalitu, polyrytmizáciu, aleatoriku¹⁰. Najmä klavíru¹¹ dáva možnosť zaznieť v drobnokresbách rôznych nálad na podklade výrazných rytmických ostínát. Technika jeho kompozičnej práce vychádza z trendov hudby 20. a 21. storočia s prihliadnutím na zvukové možnosti interpretácie¹². Jeho diela sú interpretované Moravskou filharmóniou v Olomouci, Janáčkovou filharmóniou v Ostrave, Štátnou filharmóniou v Brne, Štátnym komorným orchestrom v Žiline, Symfonickým orchestrom Jána Cikkera v Banskej Bystrici.

Záver

Tvorivá jednota v rozmanitosti pohľadu na protagonistov slovenskej hudobnej a umeleckej pedagogiky je tým adekvátnym spojením, ktoré v posledných desaťročiach relevantne ovplyvňovalo prípravu a vzdelávanie budúcich učiteľov hudobnej výchovy na Pedagogickej fakulte UMB v Banskej Bystrici a rozvoj hudobnej pedagogiky na Slovensku. Naši jubilanti sa celý život snažili vidieť hudbu a prípravu učiteľov hudobnej výchovy, hlavný priestor pre svoje sebauplatnenie, v čo najširších súvislostiach, hľadali odpovede na zmysel jej

⁸ Tento zbor založila v roku 1984 Mariana Kološtová a stala sa jeho prvou dirigentkou. Miešaný spevácky zbor vznikol z potreby zapojiť do zborovo-speváckej činnosti predovšetkým študentov učiteľstva pre 1. stupeň ZŠ, ktorí prejavili vysokú mieru empatie a záujmu o tento (pre nich) špecifický druh činnosti. Pod vedením Vojtecha Didiho sa zbor pretransformoval na Cantica paedagogica (Cantica). Vojtech Didi sa stal jeho 1. dirigentom, Mariana Kološtová 2. dirigentkou, korepetitorkou a organizačnou vedúcou zboru. Pod ich vedením sa zboru darilo a ako perspektívne teleso dosahoval pekné úspechy doma i v zahraničí.

⁹ DIDI, V. Človeka ľúb...pieseň pre soprán a klavír (1978) na text Marty Riškovej je prvou zaznamenanou kompozičnou aktivitou umelca.

¹⁰ MELICHER, A. Vojtech Didi. Hudobný pedagóg, skladateľ, dirigent. Dějiny hudební výchovy (osobnosti, instituce, koncepce). Muzikologické studie 5. Ostrava : Janáčkiana 1996, s. 81-95.

¹¹ DIDI, V. Capriccioso per pianoforte napísal skladateľ 2. augusta 1993 - v tom čase pôsobil ako riaditeľ Základnej umeleckej školy v Brusne - pre talentovanú absolventku 1. cyklu klavírnej hry Evu Banasovú. Nahrávka prístupná na <http://www.vojtechdidi.sk/mp3/ukazky/Capriccioso.mp3>) v interpretácii doc. MgA. Jany Škvarkovej, ArtD., členky katedry klávesových nástrojov FMU AU v Banskej Bystrici. Bližšie ku kompozičnej tvorbe pozri na http://www.vojtechdidi.sk/slovac/tvorba_sk.htm

¹² JURÍK, M. a kol. Vojtech Didi. [heslo spracovala Eva Michalová] In 100 slovenských skladateľov. Bratislava : Národné hudobné centrum 1998. s. 78.

kontextov najmä v tom, že ju sami pretvárali, túto svoju motiváciu neustále rozvíjali, zdokonaľovali a spresňovali. Ambitus svojho odborného profilu naplňali v súčinnosti s celoživotnou pracovitosťou a svedomitým profesionálnym prístupom k plneniu svojich pracovných úloh. Pre ich pedagogické pôsobenie je na jednej strane signifikantná obetavosť a náročnosť voči sebe, na strane druhej rešpekt, empatia a prístup k svojim zverencom. Je namieste oceniť ich ľudské a odborné kvality.

Interesantnou spoločnou črtou našich protagonistov je schopnosť (spolu)pracovať s kolegami na vysokej odbornej a profesionálnej úrovni: Janíčková-Gajdoš (pri adaptácii Kodályovej metódy a jej využití pre Slovensko, s výstupom vo vysokoškolských učebných textoch), Janíčková-Felix (pri tvorbe skript Hudobná výchova I., II. s podtitulom Intonačno-rytmická, sluchová a hlasová výchova, 1990), Felix-Janek (pri tvorbe vysokoškolských učebných textov Hra a programovanie na syntetizátore, 1997), Felix-Janek (Cesta pre Teba, 2006), Felix-Janek-Herden-Váňová (pri komplexnom výstupe projektu Hudba pre deti – multimedialne projekty, 2010), Felix-Langsteinová (pri kurikulárnom koncepte a tvorbe dvoch kolekcii učebníc hudobnej výchovy pre základné školy, 1997-2006, 2009-2013), Felix-Medňanská (pri celoštátnom projekte Supertrieda) Felix-Kološtová (v projektovej činnosti), Pazúrik-Korzenowski-Režný-Oliwa (pri Vyšegrádskych zborových mostoch), Pazúrik-Kološtová (v editorstve zborníkov a organizácii sympózií Cantus Choralis Slovaca, medzinárodných festivalov speváckych zborov Akademická Banská Bystrica), Didi-Kološtová (v speváckych zboroch – Cantica paedagogica, Canzona neosolium).

Ich dlhoročné pôsobenie na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici integruje v širokom kontexte stabilizovanie princípov tvorivo-humanistického vyučovania v celom spektre aktivít s umeleckou tvorbou a mimoriadnym osobnostným vkladom. Nech naďalej rozvíjajú, profesionálne skvalitňujú a obohacujú priestor hudobnej a umeleckej pedagogiky na Slovensku, čím vytvárajú priaznivú klímu založenú na nonkonformnom prístupe, praktickej skúsenosti a „službe“ v prospech hudobnej kultivácie človeka.

Zoznam literatúry

- ČERVENÁ, Ľ. 2008. *Hudobná kultúra v Banskej Bystrici 1945-2000*. 2. vyd. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2008. 199 s. ISBN 978-0-8083-646-7.
- JURÍK, M. a kol. 1998. *100 slovenských skladateľov*. Bratislava : Národné hudobné centrum 1998.
- KOLEKTÍV. 2019. *Encyklopédia osobností Českej a slovenskej republiky*. London: British publishing house LTD, 2019, s. 559-560.
- KOLOŠTOVÁ, M. 2014. Vokálna intonácia vokálna tvorivosť v primárnom vzdelávaní. *Kreatywność w edukacji muzycznej. Creativity in musical education*. Redaktor naukowy Maciej Kołodziejski. Pułtusk : Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora 2014, s.109-117. ISBN 978-83-7549-190-6.
- KOLOŠTOVÁ, M. 2013. Pohľad na profiláciu slovenskej hudobnej pedagogiky v širšom kontexte vývoja spoločnosti v 2. polovici 20. storočia. *Kontexty hudobnej pedagogiky I*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela 2013, s. 5-31. ISBN 978-80-557-0553-8.
- KOLOŠTOVÁ, M. 2015. Capriccioso na fortepian Wojtecha Didiego. *Muzyka - Historia - Teoria - Edukacja*. No. 5, s. 53-61. Bydgoszcz : Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2015. ISSN 2084-5081.
- MELICHER, A. 1996. Wojtech Didi. Hudobný pedagóg, skladateľ, dirigent. *Dějiny hudební výchovy (osobnosti, instituce, koncepce)*. Muzikologické studie 5. Ostrava : Janáčkiana 1996, s. 81-95. ISBN 80-85780-72-0.

SEDLÁK, F., VÁŇOVÁ, H. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha : Karolinum 2013. 406 s. ISBN 978-80-246-2060-2.

ZENKL, L. 2007. Úspěšné učebnice hudební výchovy pro 5.-9. ročník základní školy a pro gymnázia autorů Evy Langsteinové a Bela Felixy a jejich podněty hudební pedagogice. *Dni hudobnej výchovy 2007 : zborník z 2. ročníka medzinárodnej hudobnopedagogickej konferencie*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2008. ISBN 978-80-8083-628-2. s. 23-27.

Jubilujúce osobnosti v profiloch

Súhrn

Príspevok reflektuje pohľad na jubilujúce osobnosti slovenskej hudobnej pedagogiky Sylvu Janíčkovú, Milana Pazúrika, Mariana Janeka, Bela Felixy a Vojtecha Didiho. Netradičnou formou približuje ich profesionálne profily, odкрýva bazálnu platformu a synergiu protagonistov, reprezentantov slovenskej hudobnej a umeleckej pedagogiky 20. storočia.

Anniversaries of great personalities in profiles

Summary

The article reflects the anniversaries of great personalities of Slovak music education: Sylva Janíčková, Milan Pazúrik, Marián Janek, Bela Felix and Vojtech Didi. It introduces their professional profiles in an unconventional way, it reveals the basal platform and synergy of the protagonists, representatives of Slovak music and art education of the 20th century.